

Till försvarsdepartementet

2024-03-20

Kvinnor för Freds synpunkter på

Ds 2024:2 Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater

Försvarsdepartementet har skickat ut ett PM om "Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater" (DCA) till 111 remissinstanser men endast en organisation inom freds rörelsen. Kvinnor för Fred bildades 1978 och arbetar för fred på kvinnors villkor. Under alla år har vi kämpat mot militär upp rustning och speciellt mot kärnvapen. Vi anser att DCA-avtalet bidrar till ökad militarisering i Sverige och risk för att kärnvapen kommer att föras in i vårt land och eventuellt lagras här.

Vi vill därför lämna våra synpunkter på skrivelsen.

DCA-avtalet – ett större steg än medlemskap i Nato

Regeringen nedtonar betydelsen av DCA-avtalet genom att beskriva det som en fördjupning av det nära samarbete som Sverige redan har med USA inom det säkerhets- och försvarspolitiska området.

Men här handlar det om att en främmande makt får tillgång till svenskt territorium att suveränt bestämma över. Dessutom råder inte svensk lag för amerikansk personal, deras anhöriga och leverantörer, som omfattas av avtalet. Detta är något helt nytt och en större förändring av svensk säkerhetspolitik än medlemskapet i Nato.

Genom att tillåta att den största militärmakten i världen etablerar sig på svensk mark riskerar vi att bli indragna i krig mellan stormakter. Regeringen gör gällande att amerikanska styrkor på svensk mark bidrar till vår säkerhet men bortser helt ifrån att vi kommer att utnyttjas som transitland. Det är knappast en säker position – snarare tvärtom.

För övrigt anser vi det märkligt att svensk suveränitet inte omfattas av grundlagen. Regeringen har uppenbart tolkat situation på så vis. I så fall bör lagen förändras.

Kvinnor för Fred motsätter sig att USA får etablera militära baser på svenskt territorium.

Kvinnor för Fred anser att svensk suveränitet bör vara en del av vår konstitution och därmed en grundlagsfråga.

Kärnvapen på svensk mark

I skrivelsen framhålles på flera ställen att "Ett ingående av DCA-avtalet förändrar inte den ståndpunkt som har kommit till uttryck inom ramen för Sveriges Natoansökan att det inte

finns skäl att ha kärnvapen och permanenta baser på svenskt territorium i fredstid." I Nato-ansökan finns inga förbehåll vad gäller kärnvapen eller permanenta baser.

Tvärtom meddelade den dåvarande regeringen att "Sverige accepterar Natos inställning till säkerhet och försvar, vilket inkluderar den avgörande roll som kärnvapen spelar, och har för avsikt att delta fullt ut i planeringsprocessen för Natos militära struktur och kollektiva försvar".

Sverige har alltså deklarerat att vi står bakom Natos kärnvapendoktrin, vilket innebär att innehav av kärnvapen är avskräckande samt att "nuclear sharing" det vill säga utplacering av amerikanska kärnvapen i Europa är viktigt för det kollektiva försvaret.

Att regeringen nu påstår i sitt PM – inte i avtalet - att det "inte finns skäl" att ha kärnvapen och permanenta baser på svenska territorium i fredstid utgör inga som helst garantier för att så inte sker. Det verkar snarare som att denna mening tillkommit för att bemöta den oro och det motstånd som finns hos svenska folket vad gäller kärnvapen.

Dessutom ställer sig frågan ska vi acceptera kärnvapen på svenskt territorium i en konflikt eller under krig? Ska Sverige delta i "snowcat-uppdrag" det vill säga ska svenska stridsplan delta som skyddsstyrka åt kärnvapenbestyckade bomplan?

Kvinnor för Fred anser att en lag som förbjuder kärnvapen på svensk mark måste införas. Sådan lag finns i Finland, Litauen och Spanien och det vore självklart att den också finns i Sverige.

Militära övningar

I avtalet ingår att USA får tillgång till flera militära övningsområden. Det innebär att framför allt antalet flygövningar kommer att öka betydligt. I promemorian konstateras dessutom att avtalet kommer att bidra till alltfler internationella övningar.

Under avsnittet "Konsekvenser" står ingenting om hur den ökade militära aktiviteten kommer att påverka klimatet.

Drivmedel står för 83 procent av militärens klimatpåverkan genom koldioxidutsläpp varav flyget bidrar med 70 procent. Ett JAS-plan drar upp till 4 kilo bränsle per sekund. Uppgifter om vad de stora internationella övningarna bidrar med saknas helt. Klimatförändringen är ett hot mot säkerheten i världen och då måste även försvarsmakterna ta sitt ansvar.

Kvinnor för Fred anser att det måste finnas regler för redovisning av koldioxidutsläpp vid internationella militära övningar i Sverige och vem som har ansvaret att så sker.

Säkerhet och stabilitet i regionen

Spänningarna i Norra Europa har ökat betänkligt under senare tid inte minst på grund av att konfrontationen mellan Nato och Ryssland eskalerat. Samtidigt har Arktis utvecklats till ett potentiellt konfliktområde genom att isen smälter på grund av klimatförändringen och därmed blivit ett attraktivt område med tillgång till olja och andra mineraler. Även Kina är intresserad av Arktis då nya handelsvägar kan bli aktuella. Även fisket spelar viss roll.

De nordiska länderna har hamnat i fokus och kommer att framför allt att fungera som

transitländer. I en väpnad konflikt mellan Nato och Ryssland kan USA snabbt rycka ut med militär personal och krigsmateriel som finns utplacerade i Norden. Det kan gälla de baltiska staterna eller Arktis.

Trots denna hotbild så konstaterar regeringen i DCA-avtalet att "amerikanska styrkors närvaro bidrar till att stärka Sveriges och regionens säkerhet och stabilitet". Det kan snarare bidra till att vi riskerar att bli utnyttjade i en kamp mellan stormakter och själva dras in i krig. Faktum är att Sverige och övriga nordiska länder kan betraktas som uppmarschområden.

Sverige har under många år verkat för nedrustning och avveckling av kärnvapen. Detta försvarsavtal med USA går i helt motsatt riktning. Det bidrar till ökad militarisering och risk för att kärnvapen kommer att föras in i Sverige och eventuellt förvaras här.

I stället för att lösa konflikter med våld borde Sverige verka för att fredliga överenskommelser. FN och OSSE borde prioriteras – inte Nato och USA:s militärmakt.

Kvinnor för Fred anser att regeringen borde dra tillbaka försvarsavtalet DCA med USA.

Folkomröstning om DCA

Kvinnor för Fred anser att säkerhetsfrågor är i högsta grad en angelägenhet för medborgarna eftersom säkerhetspolitik är till för att skydda landet och dess befolkning. Det ställer krav på öppenhet, vilket inte har förekommit i detta fall.

Ansökan om medlemskap i Nato drevs igenom hastigt utan en bred debatt. Nu sker samma sak med DCA-avtalet. Det är inte värdigt en demokrati att behandla medborgarna på detta sätt.

Helst vill vi att avtalet läggs ned. Om inte detta sker så borde åtminstone en folkomröstning om DCA-avtalet föregå riksdagsbeslutet.

Kvinnor för Fred kräver att regeringen utlyser en folkomröstning om DCA-avtalet.

Verka för fred – inte krig

För övrigt anser vi att hela remissen saknar ett feministiskt perspektiv. År 1899 skrev Ellen Key:

"Fredsvänner förkastar försvarsivrarnas dogm att man bäst skyddar freden genom att så kraftigt som möjligt bereda sig för kriget."

Vi ställer oss helt bakom detta påstående, som är mer aktuellt än någonsin.

Kvinnor för Fred
Susanne Gerstenberg, talesperson

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm

info@kvinnorforfred.se
076-117 97 27